

KOMPETENCE ZA OSNOVNO BABIŠKO PRAKSO

Zagotavljanje minimalnih kompetenc znanja v babištvu je staro že 106 let, saj enega prvih poskusov zagotoviti minimalni standard babiške nege v Evropi predstavlja licenčni izpit, ki so ga babice v Angliji in Walesu prvič opravljale leta 1902. Program izpita je zelo natančno določal minimalne kriterije, ki so jih morale babice izpolnjevati, če so želele pridobiti licenco. Kmalu se je ideja razširila po vsej Evropi in svetu.

Z nastankom Evropske unije (EU) se je sprostil tudi pretok delovne sile. Babice so se, enako kot delavci drugih poklicev, želele zaposliti tudi v drugih evropskih državah. Izobraževalni programi za babice se v Evropi od države do države razlikujejo, zato je nastala potreba po direktivah, ki bi zagotovile enakovredno babiško nego v vseh članicah EU.

Tako sta nastali npr. direktivi 89/595/EEC (EEC, 1989) in 2005/36/EC (EEC, 2005), ki zagotavljata, da vsako izobraževanje babic zadošča minimalnim standardom. Toda nju- no težišče je bolj na kvantitativni oceni postopkov, ki jih babice morajo znati opravljati, in manj na širših kompetencah, ki naj bi jih babice z izobraževanjem pridobile.

Neodvisno in naključno istočasno z razvojem direktiv je v želji, da »opišejo vsa znanja, veščine in vedenja babic, kot so opisana v definiciji babiškega poklica.« (Fullerton et al., 2003) leta 1996 International Confederation of Midwives (ICM) odobrila raziskavo, s katero so želeli določiti babiške kompetence in ugotoviti njihovo ustreznost v državah članicah ICM. Po končani raziskavi je leta 2002 ICM tako opredeljene in preverjene kompetence potrdila in izdala uradni dokument Kompetence za osnovno babiško prakso (Fullerton et al., 2003).

Dokument vsebuje 214 različnih kompetenc, ki so razdeljene na šest poglavij (profesionalna slika babice, obdobje pred spočetjem, predporodno obdobje, obdobje med porodom, poporodno obdobje in neonatalno obdobje), ki zelo natančno opredeljujejo, kakšne so osnovne kompetence babic pri njihovem delu. Te kompetence so se uveljavile v vseh državah članicah ICM.

Podobno kot ICM je že v sedemdesetih letih 20. stoletja tudi American College of Nurse-Midwives (ACNM) želel razviti standardni pristop za oceno babiške prakse. Razvili so t. i. »Bistvene kompetence za babiško prakso«, ki so jih prvič objavili leta 1978 in so bile do danes že štirikrat revidirane (American, 2002). ACNM kot kompetence navaja osnovna znanja, veščine in vedenja, ki se pričakujejo od babic (Avery, Burst, 2000). Te kompetence služijo tudi kot vodič za učitelje na področju babiške nege, študente, ostale zdravstvene delavce, uporabnike in tiste, ki sestavljajo zakone in pravilnike (American, 2002). V navajanju kompetenc se ACNM od ICM (International, 2002) razlikuje tudi npr. v tem, da ICM ne omenja babiške nege in skrbi za žensko v menopavzi in zdravem staranju, medtem ko jo ACNM opiše dokaj podrobno.

Oddelek za babištvo Visoke šole za zdravstvo Ljubljana, babice v praksi, uporabnice babiških storitev in Združenje Naravni začetki smo po obširnem usklajevanju prevedli in

združili najpogosteje citirane kompetence za osnovno babiško prakso (ICM in ACNM).

Kompetence za osnovno babiško prakso

Umetnost, znanost in spretnost babištva sestoji iz znanj, veščin in vrednot babic:

1. prepoznavanje nosečnosti, poroda, poporodnega obdobja in menopavze kot normalnih fizioloških in razvojnih procesov;
2. zagotavljanje principa »nobenega ukrepanja« v primerih brez zapletov;
3. vključevanje znanstvenih dognanj v prakso;
4. promocija v družino usmerjene babiške nege;
5. opolnomočenje žensk;
6. podpora kakovostnim družinskim in medosebnim odnosom;
7. promocija neprekinjene babiške nege;
8. promocija zdravja, preprečevanje bolezni in zdravstvena vzgoja;
9. promocija perspektive javnega zdravja;
10. enakopravna babiška nega ogroženih skupin;
11. zagovorništvo informirane odločitve, skupnega odločanja in pravice do izbire;
12. upoštevanje vrednot in kulturnih vplivov uporabnic babiških storitev;
13. znanja o komplementarnih in alternativnih metodah obravnave;
14. dobra komunikacija, podpora in svetovanje

Komponente babiške nege – profesionalna odgovornost babic:

1. promocija visokokakovostne babiške nege;
2. znanje o zgodovini babištva;
3. znanje o pravnih vidikih babištva – poznavanje zakonov in predpisov o babištvu;
4. poznavanje domače in tuje problematike zdravja žensk in otrok;
5. podpora zakonodaji in predlogom, ki promovirajo visokokakovostno babiško nego;
6. pripadnost babiški organizaciji, njenim izhodiščem in volilom, standardom in kodeksu etike;
7. sposobnost prenašanja znanstvenih izsledkov v prakso in njihove uporabe;
8. vrednotenje lastnega dela (samoevalvacija), vseživljenjsko učenje, izobraževanje in druge aktivnosti za kakovostno ter strokovno utemeljeno babiško nego;
9. razvoj sposobnosti za vodenje v babištvu;
10. poznavanje finančne ravni, upravljanja, organizacije in vodenja

Komponente babiške nege – menedžment v babištvu:

1. sistematična gradnja baz podatkov uporabnic, ki se redno posodablja, vsebujejo dovolj podatkov za kakovostno oceno zdravja uporabnice in vključujejo natančne podatke o anamnezi in telesnem pregledu;

2. prepoznavanje problemov in formuliranje babiških diagnoz ter interpretacija baz podatkov;
3. ugotavljanje potreb in sodelovanje z uporabnico;
4. dajanje informacij, ki bodo uporabnici v pomoč in podpora, da se bo lahko samostojno odločala o svojem zdravju in za svoje odločitve prevzela odgovornost;
5. izdelava natančnega načrta skrbi za uporabnico;
6. odgovornost za izpeljavo zastavljenega načrta;
7. izvajanje konzultacij, načrtovanje in izpeljava zastavljenega načrta, napotitve k morebitnim drugim specialistom;
8. ukrepanje v primeru specifičnih zapletov, nujnih primerov in odstopanj od normalnega stanja;
9. ocenjevanje zastavljenega načrta in doseženih rezultatov skupaj z uporabnico, sprememba načrta, če je to potrebno

Splošno znanje, veščine in znanja s področij socialnih ved, javnega zdravja in drugih zdravstvenih področij

Kompetence domene 1

Babica poseduje splošno znanje, veščine in znanja s področja socialnih ved, javnega zdravja in etike, ki so temelj za visokokakovostno, kulturno relevantno in najustreznejšo skrb za žensko, novorojenčka in celotno družino.

Osnovno znanje in veščine

Babica:

1. spoštuje različne kulture in običaje;
2. pozna tradicionalne in sodobne rutinske postopke (uporabnost in škodljivost);
3. pozna vse možne oblike nudenja prve pomoči;
4. pozna posredne in neposredne vzroke maternalne in neonatalne umrljivosti in obolevnosti;
5. pozna veščine zagovorništva in opolnomočenja žensk;
6. pozna temeljne človekove pravice in njihov vpliv na zdravje;
7. pozna prednosti in tveganja različnih možnosti rojevanja (glede na kraj in način);
8. zagovarja pravico ženske do izbire rojevanja (kraja in načina);
9. pozna lokalno skupnost, v kateri deluje;
10. pozna indikacije in postopke oživljanja odraslega in otroka;
11. ima razvite sposobnosti izbiranja, uporabe in vzdrževanja vse opreme, potrebne za delovanje v praksi;

Dodatna znanja in veščine

Babica:

12. pozna osnove epidemiologije, higijene, vitalno statistiko lokalne skupnosti;
13. pozna državno in lokalno infrastrukturo, zna dostopati do zanjo potrebnih virov;
14. pozna državni program cepljenja.

Profesionalno vedenje

Babica:

1. sprejme odgovornost za lastne strokovne odločitve;
2. posodablja strokovna znanja ter veščine;

3. uporablja standardne varnostne postopke v zvezi s preprečevanjem okužb;
4. ustrezno svetuje in napotuje;
5. ne obsoja in spoštuje različne kulture;
6. deluje po principu partnerstva z ženskami in jim pomaga pri informiranem odločanju o njihovi negi in skrbi;
7. ustrezno komunicira;
8. sodeluje z drugimi zdravstvenimi strokovnjaki, da izboljša ponudbo za ženske in njihove družine.

Babiška nega in skrb za ženske v prednosečnostnem obdobju, babiška nega in skrb v zvezi z načrtovanjem družine

Kompetence domene 2

Babice izvajajo visokokakovostno in posameznikom prilagojeno zdravstveno vzgojo v vsej lokalni skupnosti, kjer delujejo. Namen babiške zdravstvene vzgoje je promocija zdravega spolnega življenja posameznice in posameznika, zdravega družinskega življenja, načrtovane nosečnosti in kakovostnega, aktivnega in odgovornega starševstva.

Osnovno znanje in veščine babice:

1. o spolnem dozorevanju, spolnem razvoju in spolnem življenju;
2. o ženski in moški anatomiji in fiziologiji, v povezavi s spočetjem in reprodukcijo;
3. o kulturnih normah in praksah, povezanih s spolnostjo in družinskim življenjem;
4. o komponentah zdravstvene, družinske, in v kolikor je potrebno, relevantne genetske anamneze;
5. o telesnem pregledu, ki ga opravlja babica, in o relevantnih laboratorijskih pokazateljih, ki kažejo na potencialno zdravo nosečnost;
6. o reproduktivnem zdravju, spolno prenosljivih boleznih;
7. o naravnih metodah kontracepcije;
8. o vseh ostalih družbeno sprejemljivih kontracepcijskih metodah;
9. o svetovanju ženskam v zvezi z načrtovanjem družine;
10. o znakih in simptomih okužbe sečil in najpogostejših spolno prenosljivih boleznih v lokalni skupnosti;

Dodatna znanja in veščine babice:

11. o dejavnikih, ki lahko vplivajo na odločitve v primerih nenačrtovanih ali nezaželenih nosečnosti;
12. o kazalcih pogostih akutnih ali kroničnih obolenj, specifičnih za lokalno področje, in o procesu napotitve k specialistom v takšnih primerih;
13. o kazalcih in metodah svetovanja ali napotitve k ustreznim strokovnjakom v primeru spolnega nasilja, nasilja v družini, čustvene zlorabe in fizičnega zanemarjanja.

Osnovni postopki

Babica:

1. opravi popolno anamnezo;
2. izvede fizični pregled, osredotočen na dejansko stanje ženske;
3. naroči in interpretira osnovne laboratorijske preiskave, kot so analiza krvi (hematokrit), analiza urina in mikroskopski pregledi;

4. uporabi primerne metode in vsebine zdravstvene vzgoje in svetovanja;
5. izvaja lokalno primerne in sprejemljive metode načrtovanja družine;
6. zabeleži ugotovitve in izvedene postopke ter potrebe po nadaljnjih storitvah;

Dodatni postopki

Babica:

7. opravi mikroskopski pregled;
8. predpiše kontracepcijsko sredstvo;
9. odvzame bris.

Babiška nega, skrb in svetovanje med nosečnostjo

Kompetence domene 3

Babice izvajajo visokokakovostno skrb za nosečnice, z namenom, da dosežejo maksimalno zdravje v nosečnosti; ta vključuje zgodnje odkrivanje zapletov, morebitno zdravljenje in napotitve k drugim strokovnjakom.

Osnovno znanje in veščine babice:

1. o anatomiji in fiziologiji človeškega telesa;
2. o menstrualnem ciklusu in procesu spočetja;
3. o znakih in simptomih nosečnosti;
4. o načinih diagnosticiranja nosečnosti;
5. o diagnosticiranju izvenmaternične in mnogoplodne nosečnosti;
6. o določanju višine nosečnosti z menstrualnim koledarjem in višino fundusa;
7. o komponentah zdravstvene anamneze;
8. o komponentah nosečnostnih pregledov;
9. o normalnih vrednostih osnovnih laboratorijskih testov;
10. o normalnem napredovanju nosečnosti: o telesnih spremembah, manjših težavah, pričakovani rasti fundusa;
11. o normalnih psiholoških spremembah v nosečnosti in njihovem vplivu na družino;
12. o varnih, lokalno dostopnih rastlinskih in drugih nefarmakoloških sredstvih za lajšanje težav v nosečnosti;
13. o zagotavljanju dobrega stanja plodu med nosečnostjo, vključujoč nadzor bitja otrokovega srca;
14. o prehranskih potrebah za nosečo žensko in njen plod;
15. o razvoju in rasti plodu;
16. o potrebah po zdravstveni vzgoji, povezani z normalnimi telesnimi spremembami v nosečnosti, lajšanju težav v nosečnosti, higieni, spolni aktivnosti, prehrani in delu na delovnem mestu ter zunaj njega;
17. o pripravi na porod in starševstvo;
18. o pripravi doma in družine na prihod novorojenca ali novorojenke;
19. o kazalnikih začetka poroda;
20. o izobraževanju in vzgoji o dojenju;
21. o tehnikah sproščanja in lajšanja bolečine med porajanjem;
22. o vplivu zdravil, psihoaktivnih snovi, zeliščnih pripravkov, zdravil brez recepta na nosečnost in plod;
23. o vplivu kajenja in uživanja alkohola in psihoaktivnih snovi na nosečo žensko in njen plod;

24. o znakih in simptomih stanj, ki ogrožajo življenje nosečnice, kot so preeklampsija, vaginalne krvavitve, prezgodnji porod, hujša anemija;

Dodatna znanja in veščine babice:

25. o znakih, simptomih in kazalnikih določenih zapletov za napotitev k specialistom, kot so astma, HIV, diabetes, srčna obolenja, nosečnost prek predvidenega termina poroda.

Osnovni postopki

Babica:

1. opravi začetno ali nadaljevalno anamnezo pri vsakem obisku nosečnice;
2. izvede telesni pregled nosečnice in ji ugotovitve pojasni;
3. izmeri vitalne funkcije (telesno temperaturo, krvni tlak in pulz);
4. oceni materino prehranjenost glede na višino nosečnosti;
5. opravi celotno vnanjo porodniško preiskavo, kar vključuje meritve višine fundusa in vnanjo porodniško preiskavo;
6. oceni rast in razvoj ploda;
7. posluša plodove srčne utripe in tipa maternico za plodovimi gibi;
8. oceni medenico (njeno velikost) in oceni primernost kostne strukture;
9. izračuna predviden datum poroda;
10. pouči žensko in njene bližnje o nevarnih znakih in simptomih ter o tem, kdaj in kako stopiti v stik z babico;
11. predstavi in uči različne tehnike sproščanja za lajšanje težav v nosečnosti;
12. poučuje na pripravah na porajanje, porod in starševstvo;
13. prepozna odstopanja od normalnega v času nosečnosti ter takoj ukrepa v naslednjih primerih:
  - a) slaba ali nepravilna prehranjenost nosečnice,
  - b) neprimerna rast plodu,
  - c) povišani krvni tlak, proteinurija, pojav večjih edemov, hudi glavoboli in spremembe vida, hude epigastrične bolečine, povezane z visokim krvnim tlakom,
  - d) vaginalna krvavitev,
  - e) mnogoplodna nosečnost, nepravilna lega plodu,
  - f) smrt plodu v maternici,
  - g) prezgodnji razpok mehurja;
14. samostojno nemudoma izvede prvo pomoč, kadar je potrebna;
15. zabeleži ugotovitve in izvedene postopke ter potrebe po nadaljnjih storitvah;

Dodatni postopki

Babica:

16. svetuje ženskam o zdravem načinu življenja: prehrani, vadbi, varnosti, prenehanju kajenja;
17. izvede pelvimetrijo;
18. nadzoruje plodov srčni utrip z elektrokardiotokografijo;
19. spremlja celo nosečnost, ugotavlja odstopanja od normalne in takoj ukrepa v naslednjih primerih:
  - a) majhen plod za gestacijsko starost, velik plod za gestacijsko starost,

- b) polihidramnij, diabetes, fetalne anomalije,
  - c) nenormalni rezultati laboratorijskih raziskav,
  - d) okužbe, kot so spolno prenosljive bolezni, vaginoze, vnetje urinarnega sistema, respiratorna vnetja,
  - e) ocena plodu v nosečnosti prek predvidenega termina poroda;
20. v timu s specialisti zdravi zgoraj naštetu odstopanja;
21. izvede zunanji obrat

Babiška nega in skrb med rojevanjem in porodom

Kompetence domene 4

Babice izvajajo visokokakovostno in kulturno sprejemljivo obporodno skrb, izvedejo varen in strokoven porod in znajo ukrepati, če nastopijo izredne okoliščine, tako da zagotovijo optimalno zdravje ženske in otroka/otrok.

Osnovno znanje in veščine babice:

1. o fiziologiji poroda;
2. o anatomiji glave plodu, kritičnih premerih in značajih;
3. o psihičnih in kulturnih vidikih rojevanja in rojstva;
4. o znakih za začetek poroda;
5. o normalnem poteku poroda in o uporabi partograma;
6. o meritvah za ocenjevanje stanja ploda med porodom;
7. o meritvah za ocenjevanje stanja matere med porodom;
8. o prehodu ploda skozi medenico;
9. o načinih in metodah za prijetnejši porod: prisotnost bližnjih, pravilni položaji, hidracija, čustvena podpora, nefarmakološka sredstva za lajšanje bolečin;
10. o prilagajanju novorojenčka na življenje zunaj maternice;
11. o telesnem stanju otroka, o dihanju, toploti, hranjenju;
12. o prednostih stika koža s kožo;
13. o prednostih izključnega in neprekinjenega dojenja;
14. o fiziološkem poteku tretje porodne dobe;
15. o kazalnikih izrednega stanja, kot so zastoj ramen, zaostali delček posteljice, neizločena posteljica, atonična maternica, asfiksija;
16. o kazalnikih za operativno dokončanje poroda: plodova dihalna stiska, kefalo pelvina disproporcija;
17. o kazalnikih porodnih zapletov: krvavitve, zastoj poroda, nepravilne lege, eklampsija, materin distres, nenormalen plodov srčni utrip, okužba, izpad popkovnice;
18. o principih aktivnega vodenja tretje porodne dobe;
19. o principih aktivnega vodenja četrte porodne dobe.

Osnovni postopki

Babica:

1. opravi celotno anamnezo in oceni vitalne znake pred porodom;
2. naredi telesni pregled;
3. izvede vnanjo porodniško preiskavo;
4. oceni jakost, pogostnost in trajanje popadkov;
5. izvede vaginalni pregled, s katerim ugotovi dilatacijo materničnega ustja, višino plodove glavice in prezentacijo;
6. spremlja potek poroda z uporabo partograma;
7. nudi psihično oporo ženski in družini;
8. nudi primerno hidracijo, hrano in skrb za ugodje porodnice in njenih spremljevalcev;

9. skrbi, da ima porodnica v času poroda prazen sečni mehur;
10. pravočasno in pravilno ugotovi odstopanja od normalnega poteka poroda in izvede potrebne posege ali napolitve;
11. izvede potrebne manevre pri temenski vstavi;
12. odstrani popkovino, ki se je ovila okoli telesa;
13. naredi epiziotomijo, če je potrebna;
14. zašije epiziotomijo, če je bila potrebna;
15. nudi psihično oporo v tretji porodni dobi;
16. aktivno vodi tretjo porodno dobo;
17. izvaja potrebne ukrepe, da prepreči prolaps maternice;
18. preveri stanja posteljice in jajčnih ovojev;
19. oceni izgubo krvi med porodom;
20. pregleda presredek, nožnico in maternični vrat zaradi morebitnih raztrganin ali laceracij;
21. šiva raztrganine nožnice in presredka, če je to potrebno;
22. zna ukrepati v primeru poporodne krvavitve;
23. zagotovi varno okolje za mamo in otroka, da navežeta stik;
24. poskrbi za prvo dojenje, takoj ko je to mogoče, in podpira dojenje;
25. pregleda novorojenčka;
26. zabeleži ugotovitve in izvedene postopke ter potrebe po nadaljnjih storitvah;

Dodatni postopki

Babica:

27. izvede potrebne prijeme pri porajanju otroka v medenični legi ali obrazni vstavi;
28. vbrizga lokalni anestetik;
29. izvede vakuumski ali kleščni porod;
30. zna ravnati v primeru nepravilne lege plodu, zastoja ramen, plodove dihalne stiske;
31. ugotovi in ukrepa v primeru izpada popkovnice;
32. izvede ročno odstranitev posteljice;
33. ugotovi in zašije raztrganine materničnega vratu;
34. izvede notranji pritisk na maternico v primeru krvavitve;
35. aplicira intravenozno kanilo, vzame kri, preveri hematokrit in hemoglobin;
36. aplicira farmakološka sredstva za lajšanje bolečin;
37. pravilno in utemeljeno aplicira oksitocin za sproženje ali pospeševanje poroda ter za nadzor krvavitve;
38. poskrbi za nadaljnjo obravnavo v primeru nujne medicinske pomoči.

Vloga babice v poporodnem obdobju matere

Kompetence domene 5

Babice izvajajo visokokakovostno in kulturno sprejemljivo obporodno skrb za žensko, njene otroke in celotno družino.

Osnovno znanje in veščine babice:

1. o normalnem procesu involucije in celjenja po porodu ali prekinitvi nosečnosti;
2. o procesu laktacije in normalnih pojavih, kot so povečanje dojk, nastajanje mleka;
3. o prehrani doječe matere, njenem počitku, aktivnostih in psihični podpori;
4. o potrebah otroka, povezanih z dojenjem;

5. o navezovanju staršev in otroka;
6. o znakih nepravilnega celjenja in involucije: nenehne krvavitve, okužbe;
7. o pokazateljih problemov z dojenjem;
8. o znakih in simptomih ogroženosti: vaginalne krvavitve, zastoj urina, inkontinenca blata, poporodna preeklampsija;

Dodatna znanja in veščine babice:

9. o kazalnikih določenih zapletov v poporodnem obdobju: anemija, hematoma, embolija, mastitis, depresija, tromboflebitis;
10. o skrbi za žensko po prekinitvi nosečnosti in o svetovanju;
11. o znakih in simptomih zapletov po prekinitvi nosečnosti

Osnovni postopki

Babica:

1. opravi anamnezo, vključno z vsemi podatki o nosečnosti, porodu in obdobju po porodu;
2. opravi pregled, s katerim ugotovi telesno stanje ženske – oceni organske sisteme (srce, ožilje, pljuča ...), ugotovitve ženski razloži;
3. opravi pregled, s katerim ugotovi telesno stanje otroka – oceni organske sisteme (srce, ožilje, pljuča ...), ugotovitve ženski razloži;
4. oceni stanje maternice, epiziotomije, raztrganin, pregleda stanje prsi in obrsnihih žlez;
5. promovira in podpira dojenje ter ženski pri dojenju pomaga;
6. mater poučuje o počitku in o tem, kako naj se neguje in hrani;
7. mater poučuje o celotni negi otroka, še posebej o negi popka;
8. hitro prepozna odstopanja od normale (krvavitve, čišča ...);
9. zabeleži ugotovitve in izvedene postopke ter potrebe po nadaljnjih storitvah;

Dodatni postopki

Babica:

10. ženski svetuje o zaščiti pred ponovno nosečnostjo;
11. svetuje in nudi oporo ženski po prekinitvi nosečnosti;
12. pravilno ukrepa v primeru nastanka hematoma;
13. aplicira ustrezno antibiotično zdravljenje;
14. v primeru komplikacij žensko napoti k specialistu.

Babiška nega in skrb za otroka

Kompetence domene 6

Babice izvajajo visokokakovostno in kulturno sprejemljivo skrb za zdravega otroka.

Osnovna znanja in veščine

Babica:

1. ocenjuje prilagajanje novorojenčka na življenje zunaj maternice;
2. ocenjuje otroka po Virginiji Apgar;
3. ocenjuje gestacijsko starost otroka;

4. nauči starše ocenjevati otrokov razvoj;
5. nudi podporo staršem pri morebitnem žalovanju;
6. nudi podporo staršem pri vključevanju otroka v skupnost (dokumenti);
7. ocenjuje osnovne otrokove potrebe: dihanje, termoregulacija, prehrana, povezanost;
8. ocenjuje otrokovo obnašanje;
9. spremlja razvoj otroka in njegov napredek (telesna teža, odzivnost, hoja);
10. pomaga pri položaju za dojenje;
11. opazuje otroka in ugotavlja posebnosti: kefalhematom, obliko, mongolske pege, hemangiome, hipoglikemije, hipotermije, dehidracije, infekcije;
12. neguje popek, oči novorojenčka in dojenčka;
13. uvaja otroka v primeru posebnih okoliščin;
14. promovira zdrav način življenja staršev;
15. razloži cepljenje: koristi, tveganja; svetuje pregled pri izbranemu pediatru pri enem mesecu starosti;
16. svetuje pri socializaciji;
17. pomaga ženski pri ponovnem vključevanju v delovno okolje po koncu porodniškega dopusta;

Dodatna znanja in veščine babice:

18. opazovanje nepravilnosti, njihovo zgodnje prepoznavanje in ukrepanje, učenje staršev, kdaj poiskati pomoč (zlatenica, kefalhematom);
19. sledenje normalni rasti prezgodaj rojenega otroka;

Osnovni postopki

Babica:

20. poskrbi za prehodne dihalne poti;
21. poskrbi, da otrok vzdržuje toploto, in prepreči pregrevanje ali podhlajanje;
22. oceni otroka po Virginiji Apgar;
23. izvede pregled otroka; išče stanja, ki niso združljiva z življenjem;
24. izvede preiskave in postopke v primeru nujne medicinske pomoči;
25. otroka napoti k ustreznim specialistom, če je to potrebno;
26. zabeleži ugotovitve in izvedene postopke ter potrebe po nadaljnjih storitvah;

Dodatne veščine

Babica:

27. staršem predstavi dostopne oblike socialnega varstva;
28. staršem pomaga pri žalovanju v primeru malformacij ali smrti otroka;
29. staršem pomaga pri morebitnem transportu otroka;
30. pomaga staršem z več otroki.

Babiška nega in skrb v ginekologiji in menopavzalnem obdobju

Kompetence domene 7

- I. Babice izvajajo visokokakovostno in kulturno sprejemljivo ginekološko skrb in nego v reproduktivnem obdobju žensk, ki vključuje, a ni omejena samo na:
  1. človeško spolnost;

2. presejalne in diagnostične teste;
  3. znake in simptome, ki kažejo na diagnozo najpogostejših ginekoloških obolenj vključno s spolno prenosljivimi boleznimi.
- II. Babice izvajajo visokokakovostno in kulturno sprejemljivo skrb za ženske v perimenopavzalnem in postmenopavzalnem obdobju ter v dobi starostnic, ki vključuje, a ni omejena samo na:
1. vplive menopavze na telesno in duševno zdravje;
  2. ugotavljanje odstopanj od povprečnega stanja, zdravja;
  3. svetovanje in izobraževanje o ohranjanju zdravja, promocija zdravja starostnic;
  4. postopke in terapije za zmanjševanje težav, ki običajno spremljajo menopavzalo obdobje.
- Priporočena literatura*
1. American College of Nurse-Midwives. Core competencies for basic midwifery practice. *J Midwifery Women's Health*. 2002;47(5): 403–6.
  2. Avery MD, Burst HV. The evolution of the core competencies for basic midwifery practice. *J Midwifery Women's Health*. 2000; 45(6):532–6.
  3. EEC (1989) Directives 77/452/EEC (27 June 1977) and 89/595/EEC (10 October 1989) concerning the mutual recognition of diplomas, certificates and other evidence of formal qualifications of nurses responsible for general care, including measures to facilitate the effective exercise of the right of establishment and freedom to provide services, and amending Directive 77/453/EEC concerning the coordination of provisions laid down by law, regulation or administrative action in respect of the activities of nurses responsible for general care. *Official journal of the European Communities*, L341: 0030–0032.
  4. EEC (2005) EEC Directive 2005/36/EC of the European parliament and of the council. Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/lexuriserv.do?uri=oj:l:2005:255:0022:0142:en:pdf> (25. 4. 2008)
  5. Fullerton J, Severino R, Brogan K, Thompson J. The International confederation of midwives' study of essential competencies of midwifery practice. *Midwifery*. 2003;19(3):174–90.
  6. International confederation of midwives. competencies. [Serial online]. Dostopno na: http://www.internationalmidwives.org/Portals/5/Documentation/Essential%20Compsenglish_2002-JF_2007%20FINAL.pdf (25. 4. 2008)

Teja Zakšek, MagSc (UK), dipl. bab., dipl. inž. rad., VŠZLJ,
 dr. Zalka Drglin, univ. dipl. pred., Inštitut za promocijo zdravja
 mag. Ana-Polona Mivšek, dipl. bab., VŠZLJ,
 Irena Šimnovec, Združenje Naravni začetki,
 Metka Skubic, univ. dipl. ped., dipl. bab., VŠZLJ,
 Tita Stanek Zidarič, dipl. bab., VŠZLJ